

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויחידות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת עֵקֶב

יציאת השבת:

20:19

ירושלים: 20:23

יח' אב תשפ"ו

הפטרה: ותאמר ציון

יציאת שבת ר"ת: 21:02

גיליון 972

בניסת השבת:

19:09

ירושלים: 19:01

"אם שָׁמַע - תִּשְׁמָעוּ אֶל מִצְוֹתַי"

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בפרשת עקב אנו קוראים על הקשר המיוחד שבין עם ישראל לאביהם שבשמים. למרות כל חטאי ישראל, לא מפר ה' את הברית שכרת עם האבות. הוא רק שב ומבקש מבניו לשמור, גם הם, את הברית, לדבוק בתורה ובמצוות ובדרכי ה'. בפרשה, שוב מזכיר משה את החסד הגדול שעשה ה' ישראל בהוציאו אותם ממצרים, את נפלאותיו במדבר ואת הארץ הטובה שהוא עומד להעניק לעם ישראל. כל אלו נובעים מתוך הקשר הסגולי שבין עם ישראל והבורא.

בין דברי הברכה וההבטחה המותנים בהנהגת העם, אומר משה את פרשת "והיה אם שמוע תשמעו", הידועה כ'פרשה שנייה של קריאת שמע'. בפרשה זו נזכרת חובת היהודי לאהוב את ה' ולעובדו בכל לב ובמסירות נפש. ההבטחה היא שאם עם ישראל ינהג כך הרי שהוא יזכה למטר השמים ולברכת הארץ. אך אם לא תשמר התורה, יפגע חרון אפו של ה' בישראל, והוא יעצור את כל שפע הברכה.

כמו בפרשה ראשונה של שמע, נדרשים בני ישראל ללימוד התורה, למצוות תפילין, לחינוך הילדים לדרך התורה וללימודה ולמצוות מזוזה. ובסיום כל אלו, שוב ההבטחה לאריכות ימים וירושת הארץ מתוך שלום ובטחון. אפשר לומר, שאילו היינו זוכים שכל עם ישראל יקיים את המצוות הללו, לא היינו דואגים, שהרי מובטח לנו גם שפע כלכלי וגם בטחון מדיני. מסתבר שאין לנו ברירה אחרת, אנו מצווים לבחור בחיים האמיתיים, חיי תורה ומצווה ואז לזכות בכל השפע הא' לוקי המובטח!

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

מעלת ברכת המזון

השבת אנו קוראים בפרשה על המצווה מן התורה - לברך אחר אכילת המזון. "ואכלת ושבעת וברכת..." ואולם מצווה זו לא פשוטה כלל, אדם צריך לעורר את עצמו כדי לכון ולברך ברכת המזון כמו שצריך.

במסכת בבא קמא (דף ל"ב ע"ב) מאן דבעי (מי שרוצה להיות) למהוי חסידא לקיים מילי דברכות. וכתב בספר 'ראשית חכמה', שהרוצה להיות חסידי שיקרא זרע אברהם אוהבו, צריך להיות שמח בהיותו מברך ברכת המזון. ולתת שבח והודאה להשי"ת שברא הדבר הזה, ועל ידי השבח מתדבק באהבת הבורא ובגדולתו וברוממותו, וכל הנשמות כולם משבחין להבורא יתברך מפני הטובה שקיבלו ממנו, ולסיבה זו תקנו חז"ל לברך על כל דבר ודבר, כדי שיזכור האדם אהבת הבורא והשגחתו עמו בכל עת, שברא הדבר ההוא על ידי שפעו בכדי שיהנו הברואים, ועל ידי זה האדם דבק בו יתברך לעולם עד כאן לשונו הקדוש.

בספר חסידים (סי' מ"ו) מביא מעשה מאדם אחד שמת כמה שנים לפני זמנו ולאחר יותר משנים עשר חודש נתגלה בחלום לאחד מקרוביו, שאל לו קרובו איך אתה נוהג בעולם שאתה שם? אמר לו בכל יום דנין אותי על שלא הייתי מדקדק לברך ברכת המוציא וברכת פירות וברכת המזון בכוונת הלב, ואומרים לו להנהתך נתכוונת. שאלו: והלא אין משפט לרשעים יותר מ"ב חודשים ועדיין דנין אותך? אמר לו: אין דנים אותי כל כך קשה כמו בשנים עשר חדשים הראשונים עכ"ל.

בבן איש חי פרשת פנחס, כתב שהנהנה בברכות הנהנין ובפרט בברכת המזון שהיא דאורייתא, הוא ימשול ביצר מממשל רב, ויתקן עצמו בזה תיקון גדול עצום ורב, על כן ראה כמה וכמה צריך האדם ליהדר בברכות, ולא יביא עצמו לידי ברכה לבטלה, והכל יאמר בכוונה גדולה ובשמחה, ואז טוב לו לעולם עיין שם. וכן אמר הרה"ק מרוזי"ן זי"ע לבעל עבירה ג' דברים לתיקון ואחד מהם שיכוון כל ברכה שמוציא מפיו, בפרט ברכת הנהנין.

בספרי ברסלב מובא שעיקר השביע היא ע"י ברכת המזון (ליקו"ה). שעל ידי אכילה במתינות ודרך ארץ, לא בהלעטה – עי"ז נתתקן השכל ונכנע הכסילות, וכן ע"י ברכת המזון בכוונה. וכן מי שמשבר תאוות אכילה הקדוש ברוך הוא עושה על ידו מופתים (ליקוטי מוהר"ן מז). על ידי ברכת המזון יוכל להמשיך עליו דביקות נפלאה והארת הרצון! ע"י הדיבור הקדוש של ברכת המזון דהינו שמברך בנחת ובכוונה של פירוש המילים..., כי כל הברכות וההודאות לשמו הדגול – הם בחי' הארת הרצון ונועם העליון. ברכת המזון שמברכים אחר האכילה זה בחי' הארת הרצון התגלות הנועם העליון, שמשם עיקר הברכה והפרנסה (ליקוטי הלכות ראשית הגז).

בספר מנחם ציון מהרה"ק רמ"מ מרימינוב זי"ע כתב: כי רוב העולם טועים וסוברים שמזון האדם הגשמי הוא הנותן לאדם כוח, וחיוני לקשר החיות שלו עם הגוף ולא יתפרדו. ולא כן הדבר, רק העיקר הוא החיות האלוקית המלוכש והמעוטף במזון ההוא, ומחבר חלקיו ומהווה אותו לכל ישוב מיש לאין, ועד ידי הברכות

שלפניהם ואחריהם ממשיכים שפע וחיות הבורא ברוך הוא המלוּבש במאכל ההוא אל האדם, והגוף לקוח את הראוי לו, ועל כן תיקן משה רבינו על המן ברכת הזן את העולם כולו בטובו, שבכבודו ועצמותו הוא זן את האדם בחיותו ממש כביכול.

הכף החיים (סי' קנ"ח ס"ק ע"ו) מביא מהאריז"ל בשער רוה"ק וזה לשונו :

"כי עיקר ההשגת האדם וכו' תלויה על ידי כוונת האדם וזהירותו בכל ברכות הנהנין, לפי שעל ידם מתבטל כח הקליפות ונאחזות במאכלים החומריים ותדבקים באדם האוכל אותם, ועל ידי הברכות שמברכים עליהם תחילה וסוף הנאמרות בכוונה, הוא מסיר מהם הקליפות ההם, ומזכך החומר שלו ונעשה נד ומוכן לקבל קדושה והזהרנו מאד בזה".

ובספר אוצר החיים פרשת וילך כתב כי התחלת החסידות והיראה הוא בברכת הנהנין.

סיפור ההצלה בזכות בְּרִכַּת הַמֶּזֶן

סיפור מרטיט מיהודי שחי בימינו – מהמשפיע רבי אלימלך בידרמן – סיפר לי יהודי בשם ר' שמעון מעשה שהיה כך היה, רבי מאיר שפירא הגיע לבחון את כיתתו ולא הביא מתנה לילדים והציע לומר להם ווארט וזה יהיה המתנה, ואמר להם שמי שקורא ברהמ"ז בכוונה מילה במילה לא שולט בו לא אף ולא שצף ולא קצף, ר' שמעון קיבל על עצמו לברך ברכת המזון מילה במילה בכוונה.

אח"כ הגיעה השואה הנוראה, הנאצים ימ"ש ערכו סלקציה והעמידו ילדים ואת הזקנים שלחו להשמדה ואת הצעירים השאירו לעבודה, הוא ביקש מהקב"ה שיצילהו, ועשה עצמו כאילו הוא גבוה והגביה עצמו ולקחוהו לעבודה, ושם צריכים פרנסה, ושם בדקו כל אחד מה כשירותו לעבודה, ומישהו הציע לו שיאמר שהוא טבח טוב ביחד עם עוד אחד, וקיבלו אותו לעבודה וקיבל מזון באופן בריוח, וראה שנתקיים בו בזה זכות ברכת המזון.

אחרי כמה חודשים ביקר קצין רשע מרושע שלא הסכים לעבודה שלו, ונתן לו פטיש קטן וצוה עליו שיחפור בור בגודל 2 מטר ואם תוך שעתיים תצליח לחפור בור תוכל לחזור למטבח, הוא מספר שעניו חשכו, הוא ביקש מהש"ת שהרי הוא מברך ברכת המזון בכוונה ויש את ההבטחה שמזונות מצויים לו כל ימיו, לאחר כמה דקות עברו שם חיילים וראו את עבודתו הקשה ורקו עליי ירקות בכמויות, ושוב ביקשתי מה', מיד אחר כך עברה משאית עם חיילים פולנים שהיו באותה צרה, וביקשו ממני את הירקות, ה' נתן בידי שכל וצויתי שיחפרו בור תוך שעה, והם שחפצו בירקות מיד החלו יחד לחפור עד שהבור נחפר. אח"כ קרא לקצין הנאצי והראה לו בור חפור, הקצין ההמום מילמל שתמיד ידע שה' עוזר לכם, והחזירו לעבודה במטבח. היהודי עד היום חי בתוכנו ברח' צפניה בירושלים מעיד שחיתן את כל ילדיו ואף פעם לא היה לו מחסור בפרנסה – והכל בזכות אמירת ברכת המזון מילה במילה.

הלכות ברכת המזון

- א. קודם שיברך יכווין לצאת ידי חובת מצוה מן התורה, שהרי מצוות צריכות כוונה. ואם לא כיוון כן במפורש יצא ידי חובה, שמסתמא דעת האדם לצאת ידי חובה.
- ב. יש להזהר שלא להפסיק באמצע ברכת המזון בדיבור, ואף לא בשהייה, וכל שכן שיש לזהר שלא לדבר שיחה בטלה ולשהות שיעור שיכל לסיים את כל ברכת המזון. ואף באמצע הרחמן טוב ונכון להזהר שלא לדבר דברים בטלים שלא לצורך, ומכל מקום מעיקר הדין אין איסור לדבר לצורך באמצע הרחמן, כיון שאמירתו אינה אלא מצד המנהג. אולם אם מברך על הכוס, אין לו לדבר גם באמצע הרחמן. ופשוט שמותר לענות לקדיש ולקדושה ושאר אמנים באמצע הרחמן.
- ג. אם נרדם באמצע ברכת המזון, וכשהתעורר אינו יודע באיזו ברכה עומד, חוזר לתחילת הברכה שיש לו בה ספק אם אמרה. והיינו, אם ברור לו שחתם הזון את הכל, ונסתפק אם סיים ברכת על הארץ או סיים ברכת בונה ירושלים, חוזר לנודה לך. ואם נסתפק אם חתם הזון את הכל או לא, חוזר לראש ברכת המזון.
- ד. טוב שכל אחד מהמסובים בסעודה, יברך בעצמו את כל ברכת המזון, כמו שכתב מרן השלחן ערוך, ולא יסמוך על שמיעתו מהמברך-המזמן. שכיון שהם ברכות ארוכות לא סמכין לכתחילה על שמיעה מהמברך, וכן המנהג.
- ה. המברך ברכת המזון או ברכה מעין שלש, ושמע קדיש או קדושה וברכו, אין לו להפסיק ולענות באמצע, שדינים כדן העומד בתפלת "שמונה עשרה". אבל בברכה רביעית שהיא ברכת "הטוב והמטיב" יפסיק לענות לקדיש ולקדושה, כדן האוחז בקריאת שמע וברכותיה. וכל שכן שהמברך שאר ברכות דרבנן הארוכות, כגון ברכת "אשר יצר", ו"בורא נפשות", ו"אלהי נשמה", ושמע קדיש או קדושה, שיש לו לענות עמהם, שדינים כדן ברכות קריאת שמע, ובלבד שיתחיל בברכה, דהיינו שאחר שאמר ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם, המשיך קצת מהברכה, וכבר חלה הזכרת ה' על הברכה. אבל אם התחיל בברכה ואמר ברוך אתה ה', ושמע קדיש או קדושה קודם שיתחיל בברכה עצמה, אין לענות לקדיש ולקדושה. והוא הדין בזה בכל ברכות הנהנין וברכת המצוות. אבל בברכות קצרות אין להפסיק בהם כלל לדברים שבקדושה.
- ו. צריך לשבת בעת שמברך ברכת המזון, בין אם אכל כשהוא עומד, ובין אם אכל כשהוא יושב. ולא יסב בעת שמברך, שהוא דרך גאווה, אלא ישב באימה. ואסור להלך ולברך, ואף בברכת הטוב והמטיב אין להלך ולברך. והוא הדין בברכה מעין שלוש שצריך לאומרה מיושב.
- ז. אסור לברך ברכת המזון ולעסוק במלאכתו, ולכן אין לסדר את הצלחות והשולחן בעת שמברך ברכת המזון. וצריך להחמיר בזה גם בברכה רביעית, כדי שלא יבואו לזלזל בברכה זו. ומכל מקום בשאר הברכות שהם מדרבנן אין איסור לעסוק במלאכתו בעת שמברך, אם יכול לכון למה שאומר. ואף על פי כן הנכון הוא להזהר בזה גם בברכות דרבנן.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לרפאית: ציפורה ויהושע לוי. שרה בת שמחה. עוז בן עישה. תקוה בת עזיזה. אלגרה בת גאון. אסנת בת זרבה. מול סת ענלה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בר בן מיכל. דוד ביטון הי"ו.

לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף. הגר"מ אלחנן. רבי מסעוד מולד. רבי יעקב זכרם שושן. יצחק דרעי. מאקס דרעי. טרי חיים. ישראל אברםסון. אוון מועלם. דוד גוססברג. מורי פילק. מרדכי בן דבנ. אסתר וענבר טרם. עמוס דמרי. אסתר בת תורא. אליזה בת פרידה. איה בן שבעון. ציטת בת דוד. יצחק ולאה אסמחוני. עיזה עמס. חיה רחל לוי. בנימין יהודה. מידה שמעון. אסתר אלקובי. מאיר בן אסתר. ליאור רחמים. דבורה ואילן מועלם. מיכאל ועקנן. אילה שחר. יצחק בן פנעה. יצחק ושמוחה אילוז ו"ל. אורי יצחק אילוז הי"ד. סרן יאיר יעקב שושן הי"ד.

לע"נ הנספים בשווא ובהם: אלכסנדר שגדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד. אברהם ולאה ציטרון ז"ל.

להחזרת נעדרי צה"ל ושבייו ובהם: גיא חבר, יהודה כין, רון ארד הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483